

Winkelsluitingswet, islamitische rustdag

Opening van de winkel op zondag in plaats van op vrijdag, omdat de vrijdag als islamitische rustdag kan worden beschouwd.

1. (beschrijving) CBB 29 augustus 1979, SEW 1980, p. 201-203 en CBB 22 februari 1980, ARB 1980, 545
2. (beschrijving) CBB 17 februari 1981, SEW 1981, p. 666/667

1. CBB 29 augustus 1979 en 22 februari 1980

feiten: Vader (A) en zoon drijven een onderneming in antiek. A is geen lid van een kerkgenootschap, maar stelt wel de islamitische geloofsovertuiging te bezitten. Hij verklaart dat zijn geloofsovertuiging van hem eist dat hij de wekelijkse rustdag op vrijdag houdt. Opening op zondag is voor hem tevens van financieel belang. De zoon heeft de islamitische geloofsovertuiging niet. Op 2 februari 1979 is een aankondiging van de openingstijden gewaarmerkt. Hieruit blijkt dat de winkel van maandag tot en met zaterdag op bepaalde uren geopend is. Op 7 maart 1979 wordt een verzoek ingediend om de winkel op zondag open te houden. B & W wijzen het verzoek af.

A gaat in beroep.

Het CBB (29 augustus 1979) verwerpt het beroep omdat:

- in één kwartaal slechts één aankondiging gewaarmerkt kan worden
- art. 4 lid 2 Winkelsluitingswet aldus dient te worden gelezen, dat indien er meer eigenaren of meer beheerders van de winkel zijn, een beroep daarop slechts dan kan worden gehonoreerd, indien alle eigenaren respectievelijk alle beheerders van de desbetreffende winkel verklaren, die geloofsovertuiging te bezitten. Aan dit vereiste is niet voldaan.

Met ingang van 1 september 1979 laat A zich als enige eigenaar inschrijven. Op 1 september 1979 herhaalt A zijn verzoek van 7 maart, waarop door B & W wederom afwijzend wordt beslist. A stelt beroep in.

Het CBB (22 februari 1980) is van oordeel dat A niet te goeder trouw heeft verklaard een godsdienstige overtuiging te bezitten, welke vordert dat de wekelijkse rustdag op een andere dag dan zondag wordt gehouden, omdat:

- niet is aangetoond dat zijn wens om de winkel geopend te houden op zondag, gegrondvest is op zijn godsdienstige overtuiging
- de winkel altijd op vrijdag geopend is en is geweest.

Hoewel A op die dag niet in de winkel aanwezig is, gaat het beroep niet op omdat art. 4 lid 2 Winkelsluitingswet bedoeld is als een 'compensatie-regeling'.

Het beroep van A wordt verworpen.

Annotatie: K.J. Huisman, in: ARB 1980, 545

2. CBB 17 februari 1981

feiten: Betrokkene wenst zijn winkel op zondag geopend te houden. Hij legt een verklaring over van de Federatie Moslim Organisaties Nederland, waarin is gesteld dat hij een overtuigd Sunni Moslim is.

Het CBB concludeert dat de verklaring van betrokkene op zijn islamitische ge-

loofsovertuiging niet te goeder trouw is afgelegd. Feiten en omstandigheden waarop de conclusie is gebaseerd:

- een proces-verbaal van 9 maart 1980 waarin betrokkene had verklaard rooms-katholiek te zijn maar de winkel expres op zondag open te houden om het hoofd boven water te houden;
- een gesprek bij de waarmerking van een aankondiging, waarbij naar voren was gekomen dat de desbetreffende compensatiebepaling in de wet was opgenomen voor hen die op basis van hun geloofsovertuiging de wekelijkse rustdag op een andere dag dan de zondag houden zoals bijv. met moslims het geval is;
- een document van 8 april 1980 van boven reeds genoemde Federatie waarin stond dat verzoeker een overtuigd Sunni moslim zou zijn;
- een toelichting van verzoeker op zijn aanvraag, waarin hij had vermeld besloten te hebben tot de islamitische geloofsgemeenschap toe te treden. (Een toelichting, waarin ook stond dat hij speciale belangstelling voor de Islam had gekregen op zijn vele reizen in het Midden-Oosten);
- een rapport van het Korps Rijkspolitie van 31 mei 1981, waarin stond dat de betreffende winkel op vrijdag 23 mei 1980 voor het publiek geopend was geweest en dat verzoeker zich toen in die winkel had bevonden.

Toepasselijke Nederlandse wetgeving

Winkelsluitingswet 1976:

Art. 2 bevat een verbod de winkel geopend te hebben voor het publiek

- indien geen gewaarmerkte aankondiging waarop de openingstijden van die winkel zijn aangegeven is aangebracht

- op een tijdstip, dat niet ligt binnen de aangegeven openingstijden

Art. 3 bepaalt dat waarmerking onder andere niet geschiedt

- wanneer in het betrokken kalenderkwartaal reeds een of meer aankondigingen zijn gewaarmerkt
- indien de op de aankondiging aangegeven openingstijden inhouden dat de winkel op zondag voor het publiek geopend zal zijn

Art. 4 lid 2: Indien de eigenaar of de beheerder van een winkel tot een kerkgenootschap behoort, dat de wekelijkse rustdag op een andere dag dan de zondag houdt, of te goeder trouw verklaart een godsdienstige overtuiging te bezitten, welke vordert, dat de wekelijkse rustdag op een andere dag dan de zondag wordt gehouden, wijken B & W op een daartoe strekkend verzoek af van art. 3 met betrekking tot de zondag, mits volgens de aankondiging de winkel niet voor het publiek geopend zal zijn op die andere dag.

Socio-juridische achtergronden van de betrokken moslims

De vrijdag wordt voor moslims voor wat hun religie betreft, in het bijzonder gekenmerkt door de vrijdagsdienst (het gezamenlijk verrichten van het gebed, voorafgegaan door een preek).

Ook in de Koran worden moslims opgeroepen de vrijdagsdienst bij te wonen en zich gedurende die tijd te onthouden van de handel.¹ De dienst maakt de vrijdag voor vele moslims tot de meest geheiligde dag van de week. Een verplichte rustdag is het in de Islam echter niet.

Nadere beschouwingen over de beslissingen

Wordt in casu het beroep op een islamitische geloofsovertuiging, teneinde de winkel op zondag geopend te houden, te goeder trouw gedaan?

Art. 4 lid 2 Winkelsluitingswet geeft twee mogelijkheden aan om van art. 3 met betrekking tot de zondag af te wijken:

1. behoren tot een kerkgenootschap, dat de wekelijkse rustdag op een andere dag dan de zondag houdt.
2. te goeder trouw verklaren een godsdienstige overtuiging te bezitten, welke vordert, dat de wekelijkse rustdag op een andere dag dan de zondag wordt gehouden.

Deze tweede mogelijkheid bevat een objectief element, namelijk dat de religie een andere rustdag dan de zondag aanwijst, en een subjectief element, namelijk ten aanzien van de persoonlijke overtuiging van betrokkene. Gaat het om een religie die binnen het kader van art. 4 lid 2 (objectief element) valt, dan laat de wetgever in beginsel ruimte de godsdienst op dit punt te belijden. Van overheidszijde is blijk gegeven, dat hier onder andere bedoeld is op de islamitische religie.²

Om een verzoek ingevolge art. 4 lid 2 met een beroep op een religie te kunnen doen slagen, moet betrokkene deze geloofsovertuiging aanhangen. In casu beroept hij zich op de islamitische religie. Hij moet derhalve moslim zijn. De verklaring dat hij een overtuiging aanhangt, welke vordert, dat de wekelijkse rustdag op een andere dag dan de zondag wordt gehouden, moet te goeder trouw zijn gedaan. Het zijn van moslim is hiervoor, blijkens de uitspraken van het CBB, niet voldoende. Goede trouw wordt niet aanwezig geacht wanneer: 1. feiten en omstandigheden erop wijzen dat betrokkene geen overtuigd moslim is (een document van een moslimfederatie waarin staat dat betrokkene overtuigd moslim is, is niet voldoende), en 2. niet aangetoond kan worden dat de reden om de winkel op zondag geopend te houden gelegen is in de godsdienstige overtuiging.³

Art. 4 lid 2 Winkelsluitingswet biedt de mogelijkheid om op grond van religie de winkel op vrijdag gesloten te houden. In dit artikel zijn wel enkele restricties gebouwd. De beperkingen ten aanzien van de religie en de goede trouw zijn in het voorgaande reeds aan de orde gesteld. Er gelden echter nog ten minste twee andere beperkingen. Ten eerste kan alleen door de eigenaar of beheerder van de winkel een beroep op deze bepaling worden gedaan. Voor het overige personeel, waaronder zich uiteraard ook moslims kunnen bevinden, bestaat de mogelijkheid niet. Personeelsleden kunnen zich alleen beroepen op het algemeen erkende recht op vrijheid van religiebelijding. Aannemelijk is dat bij de behandeling van een dergelijk beroep andere belangen, waarbij hier met name gedacht moet worden aan de belangen van het bedrijf, in acht worden genomen. Een tweede beperking, die weliswaar niet rechtstreeks uit art. 4 voortvloeit, is dat in de gehele Win-

kelsluitingswet niet voorzien is in de mogelijkheid de winkel op een andere avond, dan die in de desbetreffende gemeente als koopavond is aangewezen, geopend te houden.⁴

Noten

1. Koran, *sūra* 62,9 en *sūra* 62,11.
2. Tweede Kamer 1985-1986, 16102, nr. 128, p. 26.
3. Zie ook CBB 29 augustus 1979 en 29 januari 1980 (niet gepubliceerd). Nrs. 165/03/33 en 165/03/49.
4. Vergelijk in dit verband CBB 7 juni 1981 (nr. 165/03/77), SEW 1982, p. 733: In de desbetreffende gemeente was de vrijdagavond als koopavond aangewezen. Een zevendedags-adventist verzocht in haar functie van directeur, op grond van godsdienstige bezwaren, tot aanwijzing van een andere avond als koopavond. Het CBB overwoog dat de Winkelsluitingswet 1976 niet voorziet in de mogelijkheid dat besloten kan worden tot afwijking van de door de gemeenteraad aangewezen koopavond in individuele gevallen. Tegen een dergelijk besluit dan wel een besluit van de raad, om de donderdagavond of de vrijdagavond als koopavond aan te wijzen, kan men geen beroep instellen.